

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Mascaró a Lletra, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-mascaró> >

Joan Mascaró

Joan Mascaró i Fornés

D. Sam Abrams

Fill gran d'una família nombrosa, Joan Mascaró i Fornés va nèixer a una petita casa de camp a la finqueta s'Hort d'en Degollat del terme de Santa Margalida al nord-est de l'illa de Mallorca, el 8 de desembre del 1897. Els seus pares, Martí Mascaró i Sansó i Joana Aina Fornés i Tauler, eren gent modesta que venia de pagès.

Passà a viure amb el seu oncle-avi, Guillem Sansó i Blanquer, en el moment de començar els estudis a Palma l'any 1904. A causa d'una crisi econòmica a l'illa, el 1908 els seus pares es van veure obligats a immigrar a Alger i la família va quedar partida irremediablement. Aquell mateix any, Mascaró comença els estudis de comerç a l'Escola Superior de Comerç, a Palma.

En el penúltim curs, el 1913, un company de classe, Ramon Andrés Rosselló, fascinat per les ciències ocultes, li fa llegir llibres sobre el tema en qüestió, per una banda, i una traducció al castellà molt deficient del *Bhagavad Gita* (la versió de Roviralta), per l'altra. Mascaró va quedar profundament impressionat amb la lectura del "Gita" i prengué la determinació d'aprendre el sànscrit per poder llegir la poderosa obra sagrada de l'Índia directament.

Un cop acabada la carrera de Comptador Mercantil, es dedicà a feines diverses com ara intèrpret o proveïdor de verdures fresques. De 1916 a 1920 treballà de secretari al Consolat Britànic a Mallorca, a causa del seu total domini de l'anglès. De 1919 a 1921 exercí de professor ajudant d'anglès a l'Escola Superior de Comerç en substitució de l'escriptor Joaquim Verdaguer.

El 1920 rebé l'encàrrec del financer Joan March i Ordines de fer classes d'anglès al seu fill, Joan March i Servera, de cara a un proper viatge d'estudis a Anglaterra. A més, estava previst que el professor acompanyaria el seu deixeble. El gran financer tenia un molt alt concepte de Mascaró des que l'havia conegut l'any 1915, quan el jove estudiant de comerç havia intervingut com a intèrpret en un intent de comprar sis mil tones de combustible d'un mercant alemany refugiat al port de Palma.

La crida al servei militar com a soldat de quota va frustrar el viatge, però no l'interès de March per Mascaró. De fet, March va tornar a repetir la proposta el 1924, de manera que el seu fill i Mascaró van passar l'any sencer per Bèlgica, Holanda, Anglaterra, França i Alemanya. A partir de l'èxit del viatge de formació Mascaró proposà que els dos joves podrien matricular-se a la universitat de Cambridge. March acceptà la proposta i els dos estudiants formalitzaren la matrícula la primavera del 1926.

El juny de 1929 Mascaró obté el títol de *Bachelor of Arts* en literatura anglesa i llengües orientals clàssiques, sànscrit i pali, de Downing College. Durant la seva estada a Cambridge va conèixer Dámaso Alonso, Jorge Guillén, Joaquim Xirau i Salvador de Madariaga. L'any acadèmic 1930-1931, a través de Madariaga, Guillén el va convidar a Oxford a donar un curs de vuit lliçons magistrals sobre els místics espanyols de l'Edat d'Or.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Mascaró a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-masclaro> >

Entre 1930 i 1932 Mascaró va fer de sotsdirector i cap del departament d'anglès al Parameshvara College de Jaffna, a Sri Lanka (aleshores Ceilan). Més que la feina, el que cercava Mascaró era l'oportunitat d'estudiar llengües orientals sobre el terreny. Tot i així, Mascaró, des del seu *college*, va tenir un gran impacte sobre el sistema educatiu a Sri Lanka, com deixa clar el text de la seva polèmica conferència, "Ideals of Education in Modern Ceylon", dictada a Colombo l'any 1931.

Amb l'arribada de la República, Joaquim Xirau va ser nomenat degà de la Facultat de Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona, mentre Salvador de Madariaga va anar d'ambaixador a París. Els dos amics van decidir que ja era hora que Mascaró tornés a Espanya. El 1932 Xirau, a través de Pompeu Fabra, aleshores president del patronat de la universitat, el recluta de professor d'anglès de l'Autònoma amb la clara idea de crear una càtedra d'anglès i sànscrit per a ell. Mentrestant, entre 1933 i 1936, va ser professor a l'Escola Normal i a l'Institut Escola de la Universitat. A més, durant aquests anys, el 1933 concretament, va treure el títol de *Master of Arts* a Cambridge. L'any 1935, acabada la seva època de formació, publica a Barcelona la seva primera traducció: una versió directa al català del Cant XI del *Bhagavad Gita*.

Quan esclata la guerra civil Mascaró s'autoexilia a Anglaterra a partir de l'octubre del 1936. Torna a Cambridge, on farà classes al seu alma mater, Downing College, canviarà el català per l'anglès com a llengua literària i encetarà la seva gran carrera com a traductor dels llibres sagrats de l'orient. L'any 1938 publicarà la primera traducció: *Himalayas of the Soul*, una tria dels *Upanishads*, prologada per Sir Sarvepalli Radhakrishnan i editada per John Murray a Londres dins la prestigiosa col·lecció *The Wisdom of the East Series*, dirigida per L. Cranmer-Byng i Alan W. Watts. La traducció no va trigar en cridar l'atenció de la crítica, i entre ells la fervent admiració del premi Nobel Rabindranath Tagore.

A partir d'aquest moment Mascaró pràcticament es retira del món per fer les seves classes per guanyar-se la vida i per poder-se dedicar en cos i ànima als seus estudis i les seves traduccions. Durant la dècada dels quaranta fa algunes xerrades a la BBC per contrarestar la propaganda franquista. Al llarg del seu dilatat exili, i tot i que emprava l'anglès com a vehicle d'expressió literària, Mascaró mai es va allunyar o divorciar de la seva cultura. Constantment podem rastrejar cites de [Ramon Llull](#) o [Joan Maragall](#) a les pàgines dels seus escrits teòrics i, amb els anys, es va convertir en una mena de pont entre la cultura catalana a l'exterior i la de l'interior a través de la seva nodrida correspondència amb intel·lectuals i escriptors. De fet, començà a visitar el país amb una certa assiduitat a partir de 1945. També va ser protector i promotor del diccionari Alcover-Moll a partir de la seva represa el 1949, encara que ja havia tractat [mossèn Alcover](#) i coneixia [Francesc de Borja Moll](#) des de l'any 1930.

El 1951 es casa amb Kathleen Ellis i neixen els seus dos únics fills, els bessons Martí i Maria Coloma. El 1954, davant la reina Juliana d'Holanda, al seu castell reial, Mascaró dicta una lliçó magistral, "A Star from the East", una aproximació personal al *Bhagavad Gita*, que posteriorment es publica a Cambridge. El 1955 selecciona i prologa, en anglès, el volum *Poemes de Keats*, amb litografies de Lola Anglada, que es publica com a quart i darrer número de la col·lecció *Exemplaria Mundi* de l'Editorial Moll. I el 1958 edita, als obradors de Moll, amb peu d'editorial de Cambridge, *Lamps of Fire*, una voluminosa tria de pensament espiritual de les grans religions del món. L'obra, després, va tenir una edició comercial de gran abast publicada per Methuen el 1961, en tapa dura, i el 1972, en edició de butxaca.

Des de l'any 1946, l'editorial Penguin Books de Londres havia dedicat grans esforços a la retraducció moderna i contemporània dels grans clàssics de la literatura universal. Encara que l'editorial es fundés el 1935, la campanya a favor dels "nous" clàssics va començar clamorosament l'any 1946

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Mascaró a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-mascaro> >

amb una traducció en prosa de l'*Odisea*, feta per E. V. Rieu, el primer director de la col·lecció "Penguin Classics" entre 1946 i 1964. Com a director de la col·lecció, Rieu va contractar la traducció de Mascaró del *Bhagavad Gita*, fruit de més de vint anys de feina constant, que va ser publicada l'any 1962. L'obra va tenir una rebuda extraordinàriament càlida per part de la crítica i el públic lector. (De fet, ara porta més de quaranta anys de reedicions ininterrompudes.) Com a coneixedor de la cultura religiosa i com a traductor del sànscrit i el pali, Mascaró va ser catapultat a la fama internacional. Entre altres personalitats del món cultural, les versions de Mascaró es van convertir en lectura de capçalera dels Beatles, sobretot de George Harrison.

El 1965 reedita a Penguin la seva llunyana tria dels *Upanishads*. El 1973 publica la seva traducció directa del pali del *Dhammapada*, també a Penguin. A partir de la recuperació de la democràcia a Espanya, comença un gradual procés de rescat de la figura i l'obra de Joan Mascaró. El 1979 apareix a Televisió Espanyola, al programa *La clave*, com a ponent sobre el tema de les religions. El mateix any participa en un altre acte públic, una conferència: "Valors espirituals d'orient", dictada a l'Institut Politècnic de Palma. És nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de les Illes Balears el 1983, i fill il·lustre de Santa Margalida el 1985. A més, aquesta reincorporació tardana de Mascaró al món cultural català va anar acompanyada de les primeres edicions comercials de les seves obres, com ara *Bhagavad Gita* (Moll, 1983) o *Llànties de foc* (Moll, 1986).

Joan Mascaró i Fornés va morir el 19 de març del 1987 al seu domicili *The Retreat* a Comberton, al comtat de Cambridge, i les seves despulles van ser traslladades a Santa Margalida. Arran del seu traspàs es va publicar un inèdit extremadament valuós: *The Creation of Faith/La creació de la fe* (segons el títol de l'edició bilingüe de Moll de l'any 1993), una tria de William Radice, ordenada en blocs temàtics, dels pensaments i aforismes originals de Mascaró, lentament elaborats al llarg de molts anys. En aquest sentit cal tenir present que l'original consta de 61 quaderns atapeïts. Per una altra banda, es van donar a conèixer les primeres mostres de la seva nodrida correspondència: amb Joan Francesc March i Qués, *Cartes d'un mestre a un amic* (El Tall, 1993) i amb Carles Pi i Sunyer, *Correspondència (1939-1951)* (Fundació Carles Pi i Sunyer, 1994). També va aparèixer la primera semblança biogràfica, *Joan Mascaró i Fornés. Els múltiples espais de la saviesa* (UIB, 1990), del seu amic i conciudadà, Joan Maimó i Vadell.

Al cap dels deu anys justos de la seva mort, el 1997, es va commemorar el centenari del naixement de Mascaró, i, a banda de tota una sèrie d'actes públics a Mallorca i al Principat, es van editar tres obres fonamentals: la monumental *Correspondència de Joan Mascaró* (Moll, 1998), en dos volums, a cura de Gregori Mir, amic i marmessor de l'autor; l'extraordinari recull d'articles, pròlegs i conferències, *Diàlegs amb l'Índia* (Proa, 2001), també a cura de l'infatigable Mir, i, el riquíssim volum d'homenatge, *Joan Mascaró i Fornés (1897-1987)* (UIB, 1997), coordinat per Gonçal López i Antoni Mas, la contribució més destacada que tenim en el camp dels estudis sobre la vida i l'obra de l'autor.

Copyright text © 2002 D. Sam Abrams

Tast de textos

Altres

 TXT: Aforismes de Joan Mascaró

Aforismes de Joan Mascaró

https://lletra.uoc.edu/anterior/noms/jmascaro/html_especials/Aforismes.html

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Joan Mascaró a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-mascaro> >

 TXT: Carta de George Harrison

Carta de George Harrison

https://lletra.uoc.edu/anterior/noms/jmascaro/html_especials/jmascarocartageorgeharrison.html

 TXT: Carta a F. de B. Moll

Carta a Francesc de B. Moll

https://lletra.uoc.edu/anterior/noms/jmascaro/html_especials/CartadelMoll.html

Biobibliografia

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Mascar%C3%B3+Joan+1897&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Mascar%C3%B3+Joan+1897&sortdropdown=-&searchscope=23

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SMascar%C3%B3+Joan|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Mascar%C3%B3+Joan&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: Pàgina sobre l'autor

Amb dades biogràfiques, fotografies i informació sobre l'obra de l'autor. A "La vila", revista de Santa Margalida, ciutat natal de l'autor.

<http://www.lavila.org/premasca.html>

 WEB: Cerca a amazon.com

Publicacions de Joan Mascaró en anglès.

<http://www.amazon.com/exec/obidos/search-handle-url/index%3Dbooks%26field-keywords%3Djuan%20mascaro%26search-type%3Dss%26bq%3D1/>

 WEB: El Bhagavad Gita a Penguin

Breu comentari sobre aquest llibre, en anglès.

<http://www.bookcrossing.com/journal/391472>